

Bijlage 2: achtste tweejaarlijkse rapportering over de toepassing van Titel XV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, zoals vereist middels artikel 15.11.1 van het decreet

1. “De genomen maatregelen ter bevordering van het gebruik van instrumenten van financiële zekerheid en de resultaten ervan” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 1° DABM)

Artikel 15.9.1 DABM, dat artikel 14, lid 1, van de Richtlijn Milieuschade¹ omzet, bepaalt dat de Vlaamse Regering maatregelen treft om de geëigende economische en financiële actoren aan te moedigen om financiële zekerheidsinstrumenten en –markten te ontwikkelen, met inbegrip van financiële mechanismen voor gevallen van insolventie, opdat de exploitanten gebruik kunnen maken van financiële garanties om hun verantwoordelijkheden krachtens titel XV “Milieuschade” DABM na te komen.

De vraag of een geharmoniseerd systeem van financiële zekerheden wenselijk is, werd in 2016 onderzocht in het kader van de evaluatie van de Richtlijn Milieuschade. Uit dit onderzoek bleek dat momenteel slechts in 1/3 van de lidstaten een verplichte financiële zekerheid bestaat en dat men in 2/3 van de lidstaten terugvalt op vrijwillige engagementen en marktwerking. De Commissie stelde vast dat de meeste markten voldoende dekking bieden voor alle ELD-risico's, de vraag beperkt is (omdat er in veel lidstaten onvoldoende zaken zijn), bepaalde begrippen die gehanteerd worden in het kader van de Richtlijn Milieuschade niet helemaal duidelijk zijn en de verzekeringsmarkten zich niet overall even snel ontwikkelen.² Om voormelde redenen werd beslist om de financiële zekerheid niet verplicht te stellen en de huidige formulering van artikel 14 van de Richtlijn Milieuschade te behouden die stelt dat “*de lidstaten maatregelen nemen om de geëigende economische en financiële actoren aan te moedigen financiële-zekerheidsinstrumenten en -markten te ontwikkelen*”, en in eerste instantie in te zetten op een meer uniforme toepassing van de Richtlijn Milieuschade.

Voor het Vlaamse Gewest geldt nog steeds dat er weinig vraag is vanuit de hoek van de exploitanten naar een specifiek verzekeringsproduct met betrekking tot milieuschade.

2. “De gevallen van milieuschade, het type van milieuschade, de data waarop de milieuschade is ontstaan of aan het licht is gekomen”(Artikel 15.11.1, tweede lid, 2° DABM)

De Vlaamse Regering heeft het Departement Omgeving aangesteld als bevoegde instantie voor de uitvoering van de taken waarin de Richtlijn Milieuschade voorziet (artikel 15.8.1 DABM). Deze taken betreffen onder meer het beoordelen van de aard, de omvang en de ernst van de schade, het aanwijzen van de exploitant die de schade of de onmiddellijke dreiging van schade heeft veroorzaakt en het bepalen van de herstelmaatregelen die moeten worden uitgevoerd.

Het vaststellen van bodemschade, het aanwijzen van de persoon die gehouden is op eigen kosten de bodemschade te voorkomen en te herstellen en het herstellen van bodemschade geschiedt overeenkomstig de relevante bepalingen van het Bodemdecreet van 27 oktober 2006 (artikelen 15.3.11, 15.8.2, lid 2, en 15.8.3, lid 2, DABM).

Er werden gedurende de rapporteringsperiode geen gevallen van milieuschade geregistreerd op het grondgebied van het Vlaams Gewest die opgenomen zijn met toepassing van Titel XV van het DABM.

1 Richtlijn 2004/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende milieuaansprakelijkheid met betrekking tot het voorkomen en herstellen van milieuschade.

2 COM(2016), 204 (final) en COM(2016), 121 (final).

Het Vlaamse Gewest werd in april 2020 wel geconfronteerd met een geval van grensoverschrijdende milieuschade ten gevolge van een dijkbreuk op 9 april 2020 bij het bedrijf Tereos in Noord-Frankrijk, waardoor een grote hoeveelheid afvalwater met pulp van bieten in de Boven-Schelde is terechtgekomen. Dit incident wordt zowel in Frankrijk als in het Waalse Gewest beschouwd als een milieuschadegeval. Aangezien het Vlaamse Gewest verder stroomafwaarts is gelegen en na kennisname van de verontreiniging nog enkele dagen de tijd heeft gehad om zich voor te bereiden, zijn de gevolgen van het incident op het grondgebied van het Vlaamse Gewest veel beperkter dan op Frans en Waals grondgebied. In het Vlaamse Gewest werd het incident niet opgenomen onder de milieuschaderegelgeving, waardoor het evenmin werd gerapporteerd als milieuschadegeval in het kader van de zevende tweejaarlijkse rapportering. De vaststelling van de aansprakelijkheid voor de schade op het grondgebied van het Vlaamse Gewest maakt momenteel nog het voorwerp uit van een juridische procedure.

Om de leden van de Vlaamse Regering toe te laten een volledig en actueel beeld te krijgen van dit grensoverschrijdend milieuschadegeval, wordt een gedetailleerd overzicht van het incident, de aanpak, de gevolgen van en de aansprakelijkheid voor veroorzaakte schade op het grondgebied van het Vlaamse Gewest gevoegd als addendum bij deze rapportering.

Het feit dat er geen gevallen werden geregistreerd die opgenomen zijn met toepassing van Titel XV van het DABM, betekent niet dat er geen gevallen zijn die potentieel binnen het toepassingsgebied van deze Titel vallen en evenmin dat er in voorkomend geval geen actie zou zijn ondernomen, zoals de aanpak van het incident bij Tereos treffend illustreert.

Zaken die mogelijk onder de milieuschaderegelgeving vallen, worden aangepakt door inzet van de bestuurlijke (handhavings)instrumenten uit Titel XVI van het DABM (oplegging van bestuurlijke maatregelen/dwangsom, veiligheidsmaatregelen etc.), al dan niet in combinatie met andere wetgeving (bv. federale wetgeving inzake civiele bescherming). Deze instrumenten zijn laagdrempeliger, hebben een uitgebreider toepassingsgebied en laten doorgaans toe om sneller te ageren. Zo is bijvoorbeeld voor het inzetten van het handhavingsinstrument bestuurlijke maatregelen geen minimale schadedrempel vereist (in tegenstelling tot de milieuschaderegelgeving die vereist dat er sprake moet zijn van een “meetbare negatieve verandering die aanmerkelijk is ten opzichte van de voorheen bestaande toestand”) en is er evenmin enige personele beperking van het toepassingsgebied (in tegenstelling tot de milieuschaderegelgeving die in se beperkt is tot welbepaalde beroepsactiviteiten).

Ook in de andere gewesten en de federale staat België en verschillende van onze buurlanden, waaronder Frankrijk, Nederland en Luxemburg, hanteert men een gelijkaardige benadering en wordt in eerste instantie teruggevallen op toepassing van interne, sectorale milieuregelgeving in plaats van de milieuschaderegelgeving.

Dit neemt niet weg dat er op Europees niveau grote verschillen bestaan tussen de lidstaten inzake het aantal aan de Europese Commissie gemelde milieuschadedossiers. Bij de evaluatie van de Milieuschaderichtlijn in 2016 stelde de Europese Commissie vast dat van alle meldingen van schadegevallen meer dan 86 % afkomstig was uit twee lidstaten (Hongarije: 563 gevallen, Polen: 506) en dat 11 lidstaten geen schadegevallen hadden gerapporteerd. Deze verschillen op Europees niveau zijn te wijten aan een verschil in rechtskaders (bv. bestond er voorheen al goed functionerende milieuregelgeving binnen de lidstaat op het ogenblik van inwerkingtreding van de milieuschaderichtlijn in april 2007?, is er bij implementatie van de milieuschaderichtlijn een intrekking geweest van bestaande sectorale milieuregelgeving?) en aan verschillen bij implementatie van de richtlijn (bv. landen die op bepaalde punten verder gaan in omzetting dan hetgeen de richtlijn vereist in tegenstelling tot het Vlaamse Gewest dat het principe ‘no gold-plating’ heeft gehanteerd bij de omzetting).

3. “De resultaten van de herstelprocessen” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 3° DABM)

Bij gebreke aan geregistreerde milieuschadegevallen die zijn opgenomen onder Titel XV van het DABM, zijn er evenmin resultaten van herstelprocessen te rapporteren.

4. “De uitkomsten van de beroepsprocedures” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 4° DABM)

De beroepsprocedure werd nog niet toegepast.

5. “De raming van de extra administratieve kosten die jaarlijks door de overheid moeten worden gedragen” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 5° DABM)

Tot op heden zijn er geen extra administratieve kosten door de overheid gedragen.

6. “De evaluatie van de verweermiddelen vermeld in artikel 15.5.1 tot en met 15.5.6, in het bijzonder wat betreft de toepassing van de stand van de wetenschappelijke en technologische kennis” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 6° DABM)

Er werd nog geen beroep gedaan op deze verweermiddelen.

7. “De niet-toepassing van de procedure voor de verzoeken om maatregelen op gevallen van onmiddellijke dreiging van milieuschade” (Artikel 15.11.1, tweede lid, 7° DABM)

Een verzoek om maatregelen is in het Vlaamse Gewest enkel mogelijk bij een geval van milieuschade. Bij de omzetting van de Richtlijn Milieuschade werd er door de Vlaamse decreetgever voor gekozen om de procedure voor de verzoeken om maatregelen niet toe te passen op gevallen van onmiddellijke dreiging van milieuschade. Deze mogelijkheid is voorzien in artikel 12, lid 5, van de Richtlijn Milieuschade.

Het verzoek om maatregelen bij milieuschade en de beroepsprocedure tegen de beslissingen van de bevoegde instantie over het al dan niet nemen van maatregelen wordt nader geregeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 juli 2013 tot regeling van de informatie-, preventie-, inperkings- en herstellplicht inzake milieuschade, het verzoek om maatregelen en de beroepsprocedure (Milieuschadebesluit).

In de rapporteringsperiode werd geen enkel verzoek tot maatregelen ingediend bij de bevoegde instantie. Er werd ook geen vraag naar het nemen van maatregelen bij een onmiddellijke dreiging van milieuschade gesteld.

* * * * *

De omstandigheid dat Titel XV van het DABM tot op heden weinig tot geen toepassing vindt in het Vlaamse Gewest, betekent niet dat deze regelgeving niet kritisch wordt bekeken met het oog op eventuele toekomstige bijstellingen, hetzij aan Titel XV van het DABM, hetzij aan de internrechtelijke bestuurlijke (handhavings)instrumenten van Titel XVI die (in eerste instantie) als alternatief worden gebruikt.

De Europese Commissie zelf heeft er an sich geen probleem mee dat internrechtelijke milieuregelgeving wordt toegepast op zaken die potentieel onder het toepassingsgebied van de Milieuschaderichtlijn vallen om de doelstelling van deze regelgeving te bereiken. Wel kwam de Europese Commissie bij haar evaluatie van de Milieuschaderichtlijn in 2016, tot de conclusie dat het, mede gelet op het ontbreken van gegevens over milieuschadegevallen en vergelijkbare incidenten die overeenkomstig internrechtelijke regelgeving zijn afgehandeld moeilijk is om een afdoende evaluatie van de Milieuschaderichtlijn te kunnen maken.

Om die reden zijn er de voorbije jaren vanuit Europa verschillende trajecten opgestart zowel naar aanpassing van de Milieuschaderichtlijn zelf als naar het in kaart brengen en evalueren van de implementatie van de Milieuschaderichtlijn én de verschillende internrechtelijke handhavinginstrumenten die worden gebruikt als alternatief voor afhandeling.

Bij verordening 2019/1010 van het Europees Parlement en de Raad is artikel 18 van de Milieuschaderichtlijn gewijzigd en is de rapporteringsverplichting voor de lidstaten en de Europese Commissie over de toepassing van de Milieuschaderichtlijn aangescherpt.

Lidstaten moeten sinds 30 april 2022 vijfjaarlijks aan de Europese Commissie rapporteren over de tenuitvoerlegging van de Milieuschaderichtlijn en over de bij toepassing van deze richtlijn opgedane ervaring. Dit moet de Europese Commissie toelaten haar kennisbasis over de tenuitvoerlegging van de Milieuschaderichtlijn te vergroten met het oog op een meer transparante toepassing van de Milieuschaderichtlijn over de lidstaten. De eerste rapporteringen onder deze aangescherpte rapporteringsplicht zijn intussen ingediend door de lidstaten.

De Europese Commissie moet op haar beurt vijfjaarlijks een evaluatie uitvoeren van de Milieuschaderichtlijn. Het eerstvolgende evaluatieverslag wordt verwacht in het najaar 2023. Naast de door de lidstaten in 2022 overgemaakte rapporteringen, wordt deze aanstaande evaluatie eveneens aangegrepen om recente bezorgdheden en mogelijke tekortkomingen te onderzoeken die de voorbije jaren zijn aangekaart door onder meer het Europees Parlement in de resolutie van 20 mei 2021 (2020/2027(INI))³ en door de Europese Rekenkamer in haar speciaal verslag nr. 12/2021 van juli 2021 omtrent de toepassing van het beginsel 'de vervuiler betaalt' in Europese beleidsrichtlijnen en -acties⁴ en om afstemming met onderling verweven uitdagingen, in het bijzonder de Europese Green Deal, aan te gaan.

Tot slot heeft de Europese Commissie ook een voortschrijdend meerjarenprogramma 2017-2020 '*Making the ELD More Fit For Purpose*' (hierna 'MAWP') uitgewerkt dat tot doel heeft om de kennisbasis te vergroten en de nationale oplossingen op elkaar te helpen afstemmen. Het initiële MAWP 2017-2020 en zijn opvolger het MAWP 2021-2024 hebben daartoe verschillende deelprojecten opgestart, waaronder het in kaart brengen van de implementatie van de Milieuschaderichtlijn binnen de verschillende lidstaten en van de verschillende internrechtelijke handhavinginstrumenten die worden gebruikt als eventueel alternatief. We werken hier vanuit Vlaanderen ten volle aan mee. Zo zijn in het kader van het MAWP de voorbije jaren onder meer landenfiches opgemaakt per lidstaat waarin de implementatie van de Milieuschaderichtlijn binnen elke lidstaat in kaart is gebracht. Deze landenfiches zijn publiek beschikbaar op de website van de Europese Commissie.⁵ In het kader van het MAWP 2021-2024 loopt momenteel het deelproject '*Facilitating enforcement of the Environmental Liability Directive (ELD) by competent authorities*' dat de internrechtelijke regelgeving en handhavinginstrumenten in kaart brengt die door de lidstaten worden gebruikt als eventueel alternatief voor afhandeling van zaken die mogelijk binnen het toepassingsgebied van de Milieuschaderegelgeving vallen. Het is de bedoeling dat dit deelproject resulteert in aanbevelingen en eventuele verbeteringsvoorstellen om het internrechtelijk kader dat lidstaten gebruiken nog beter af te stemmen op de Milieuschaderichtlijn. De landenrapporten zijn momenteel in opmaak en werden reeds in ontwerp voorgelegd aan de lidstaten voor opmerkingen.

Addendum: overzicht grensoverschrijdend schadegeval Tereos

³ Zie https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0259_NL.html

⁴ Zie https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_12/SR_polluter_pays_principle_NL.pdf

⁵ Zie https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/compliance-assurance/environmental-liability_en.

Het incident

Op 9 april 2020 vond een dijkbreuk plaats bij Tereos Escaudoeuvres, een suikerbietenfabriek in de buurt van Cambrai (Frankrijk), waardoor 100.000 m³ afvalwater met pulp van bieten in de Boven-Schelde is terechtgekomen. Het betreft een beroepsactiviteit in de zin van bijlage III, punt 1, van de Milieuschaderichtlijn. De verontreiniging heeft zich vervolgens stroomafwaarts verplaatst naar België waar zij eerst het grondgebied van het Waalse Gewest heeft aangedaan en nadien het grondgebied van het Vlaamse Gewest.

Bij dit incident kwam een grote hoeveelheid bezinksel, of restfractie, terecht in de Schelde. Bacteriën, die zich bevonden in en zich tegoe deden aan deze voedselrijke restfractie, onttrokken massaal zuurstof aan het water, waardoor het zuurstofgehalte in het water naar nul kon zakken, met zware gevolgen voor het waterleven.

Op 16 april 2020 werd het meldpunt Milieu-incidenten van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) via e-mail verwittigd door de visserijbioloog van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) dat er verontrustende berichten binnenkwamen over een lozing en vissterfte in de omgeving van Cambrai, Frankrijk. Via de Waalse Overheid kwam nadien de wetenschappelijke bevestiging van deze verontreiniging. Meetgegevens van het Waalse meetstation te Bléharies aan de Frans-Belgische grens van de nacht van 18 op 19 april 2020 bevestigden deze verontreiniging en toonden aan dat het zuurstofgehalte in een aantal uren tijd van 12 mg/L (100% verzadiging) naar 0 mg/L (0% verzadiging) daalde. De verontreiniging heeft op 21 april 2020 in de vooravond het grondgebied van het Vlaamse Gewest bereikt.

Er is vanuit Frankrijk geen voorafgaande waarschuwing gekomen via het federaal crisiscentrum – dat binnen België fungeert als centraal aanspreekpunt – noch via het WASS (Waarschuwings- en Alarmsysteem voor de Schelde) dat werd ontwikkeld binnen de schoot van de Internationale Scheldec commissie (ISC) en wordt gebruikt om bij een calamiteuze verontreiniging met een mogelijke (gewest)grensoverschrijdende impact de stroomafwaartse partijen te waarschuwen. Het Vlaamse Gewest is pas op 20 april 2020 om 9u42 officieel verwittigd door Frankrijk, via het WASS met de melding van *“Déversements d’un bassin de décantation de jus de betteraves dans l’Escaut. Après concertation avec les services des VNF et le Directeur de Tereos, pas de risques particuliers au niveau pollution et circulation des bateaux sur le canal de l’Escaut.”*

De aanpak

De VMM heeft nadien 24/24 metingen uitgevoerd op de Boven-Schelde in Spiere (grens Wallonië – Vlaanderen) om te bepalen waar de verontreiniging zich bevond en hoe snel deze zich verplaatste. Op het traject tussen Spiere en Terneuzen zijn op vijf verschillende locaties multiparametersondes ingezet die twee weken lang volcontinu het zuurstofgehalte hebben gemonitord. Adviesverlening en realtime info van de sondes waren publiek consulteerbaar via de VMM-website en de website waterinfo.be.

Parallel zijn door de betrokken overheidsactoren binnen het Vlaamse Gewest de nodige initiatieven genomen om de impact van de verontreiniging op het watersysteem te beperken. Deze maatregelen zijn op het terrein geïmplementeerd met steun van de lokale brandweerzones en de civiele bescherming.

De Vlaamse Waterweg (DVW) en het ANB hebben op een aantal strategische plaatsen langs het traject beluchters ingezet bij te lage zuurstofwaarden om te voorkomen dat een massale vissterfte zou optreden. De VMM heeft op haar beurt als waterbeheerder van drie zijrivieren van de Boven-Schelde (de Spiere, de Zwalm en de Maarkebeek) eveneens bijkomende beluchters geplaatst en in werking gesteld, aangezien de kans zeer reëel was dat vissen massaal de verontreiniging zouden proberen te ontvluchten naar deze drie zijrivieren van de Boven-Schelde. Deze drie zijrivieren stromen

af naar de Boven-Schelde, waardoor er geen gevaar was voor verspreiding van de verontreiniging naar deze waterlopen. De ingezette beluchters hebben vooral resultaat gehad op het kunnen verschaffen van zuurstofrijke vluchtlocaties voor het visbestand. Daarnaast zijn vissen in nood op het Spierekanaal ter hoogte van de N50, in samenwerking met de diensten van de Waalse overheid, geëvacueerd en overgebracht naar het kanaal in Estampuis.

Naast deze maatregelen om het waterleven te beschermen zijn eveneens een aantal ingrepen gedaan om de verontreiniging zelf te neutraliseren. Het rioolwaterzuiveringsstation van Aquafin te Oudenaarde (Eine) werd ingeschakeld om vervuild water van de Boven-Schelde over te pompen, te zuiveren en terug te lozen. Er werd eveneens een installatie geplaatst die zuivere zuurstof rechtstreeks in de Boven-Schelde heeft geïnjecteerd om het zuurstofgehalte in het water opnieuw te laten stijgen. Dit op basis van een mobiele truck van Air Liquide Benelux die opgesteld werd aan de zwaairom van Semmerzake en waarbij vloeibare zuurstof uit cryogene tanks in het water werd geïnjecteerd aan een debiet van 110m³/uur. Deze installatie heeft door de enorme zuurstofinjectie in combinatie met de zuiveringscapaciteit van het station van Aquafin te Oudenaarde een groot deel van de vervuilingswolk kunnen neutraliseren. Op de Zwalm werd door de VMM ook extra water opgespaard door het stuwpeil hoger in te stellen. Op die manier was er een grotere hoeveelheid proper water beschikbaar die ingezet kon worden om de verontreiniging in de Schelde te verdunnen.

De vervuiling is nadien verder verdund met Leiewater en afgevoerd via de Ringvaart om Gent en het kanaal Gent-Terneuzen naar de Westerschelde. Dit werd afgestemd door DVW met Rijkswaterstaat, de Nederlandse waterwegbeheerder, en North Sea Port. Door het strategisch inzetten van stuwen en sluizen op de Ringvaart om Gent werden zowel de Gentse binnenstad, de Boven-Zeeschelde als de Toeristische Leie gevrijwaard. North Sea Port heeft op zijn beurt ook proactief alle havengebruikers die water uit het Kanaal Gent-Terneuzen gebruiken verwittigd van de vervuiling. Dankzij de periodieke updates en communicatie vanuit de Vlaamse Waterweg over de positie en de voorspelde locaties kon dit ook ruim op voorhand worden doorgegeven. Uiteindelijk bleek de vervuiling in de Ringvaart dermate verdund en geneutraliseerd te zijn dat het Kanaal Gent-Terneuzen nauwelijks tot geen impact meer heeft ondervonden.

De gevolgen van de verontreiniging

Doordat het Vlaamse Gewest verder stroomafwaarts is gelegen, heeft het enkele dagen te tijd gehad om zich voor te bereiden op de verontreiniging, waardoor de gevolgen van het incident op het grondgebied van het Vlaamse Gewest veel beperkter zijn dan op Frans en Waals grondgebied.

De visserijbioloog van het ANB schat dat door de aanzienlijke inspanningen die door de verschillende betrokken actoren in het Vlaamse Gewest zijn ondernomen ongeveer 95% van het visbestand is gered. Tussen 24 en 29 april 2020 werd ca. 6 ton dode vis geruimd. Het betrof kadavers van twintig verschillende vissoorten. Twee van deze vissoorten, de Europese paling en de elft, hebben in Europa een beschermde status. Rivierprik, een andere Europees beschermde soort, werd niet gevonden. Aangezien er zo'n groot percentage van het visbestand gered is, en het paaiseizoen voor de meeste vissoorten nog diende te beginnen, schatte de visserijbioloog van het ANB in dat tegen het najaar 2020 of uiterlijk eind het voorjaar 2021 het visbestand op natuurlijke wijze weer helemaal op peil zou komen.

Om de impact op het visbestand verder in kaart te brengen werd van 25 tot 27 mei 2020 een visonderzoek uitgevoerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) met dezelfde methodieken als deze die zij bij een onderzoek in het kader van het meetnet Zoetwatervis in 2014 hanteerden. De bekomen resultaten waren zeer vergelijkbaar met die van voor de verontreiniging in april 2020, zeker wat het aantal soorten betreft. In oktober 2020 werd een aanvullend onderzoek uitgevoerd door het ANB-Visserijfonds met elektrovisserij, kuilvisserij en zegentrek. Deze methodes worden gehanteerd om niet alleen de soortenaantallen, maar ook de visdensiteiten te kunnen vergelijken. De resultaten werden vergeleken met deze van het eerder tweemaalvisserijonderzoek op de Boven-Schelde van het ANB-Visserijfonds uit 2018. Uit de voorlopige conclusies blijkt dat de

visbestanden zowel kwantitatief als kwalitatief zeer vergelijkbaar zijn. De visserijbioloog van het ANB schat, op basis van de resultaten van deze twee complementaire visbemonsteringen, in dat het visbestand in de Boven-Schelde de vervuiling goed is doorgekomen dankzij de gezamenlijke inspanningen die in het Vlaamse Gewest werden geleverd, en dat het visbestand op natuurlijke wijze verder zal evolueren naar een soortenrijke visgemeenschap. De impact op waterplanten en macro-invertebraten wordt als gering ingeschat.

Door de inzet van multiparametersondes, aangevuld met bijkomende staalnames, kon de verplaatsing van de verontreinigingspluim gedurende het incident in detail worden opgevolgd. Dit liet zien dat het zuurstofgehalte in de Boven-Schelde zich overal na enkele dagen opnieuw herstelde tot normale waarden en de pluim zich dus zoals verwacht verder stroomafwaarts verplaatste. Verder stroomafwaarts van Merelbeke (Ringvaart en Kanaal Gent-Terneuzen) is het zuurstofgehalte op geen enkel moment onder de 50% verzadiging gezakt. Dat wijst erop dat de organische vervuiling geleidelijk is afgebroken door bacteriële afbraak gecombineerd met bijkomende beluchting. De waterkwaliteit heeft zich dus tot de oorspronkelijke toestand hersteld. Omdat het incident een organische vervuiling betreft, wordt ook geen impact op de waterbodem door afzetting van gevaarlijke stoffen verwacht.

Aansprakelijkheid voor de veroorzaakte schade

De onderneming Tereos erkent enkel een verantwoordelijkheid voor schade die is veroorzaakt op het grondgebied van Frankrijk en betwist elke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt op het grondgebied van de lidstaat België. De betrokken overheidsactoren (DVW, VMM, Vlaamse Gewest (ANB) en de NV Aquafin) hebben een klacht met burgerlijke partijstelling neergelegd bij de onderzoeksrechter te Kortrijk (België) met het oog op vaststelling van de aansprakelijkheid van Tereos en toepassing van het principe de vervuiler betaalt. Het gerechtelijk onderzoek is nadien overgemaakt aan de procureur te Lille, omdat de feiten als een en ondeelbaar werden beschouwd met het Franse luik.

De procureur te Lille heeft de strafzaak vervolgens voor de correctionele rechtbank te Lille gebracht. De pleidooien vonden plaats op 17 en 18 november 2022. Het Vlaamse Gewest (ANB) en de VMM hebben zich ter zitting burgerlijke partij gesteld in deze strafzaak voor de geleden schade, geraamd op respectievelijk 12.686,95 euro en 187.353,00 euro.

Bij vonnis van de correctionele rechtbank te Lille van 12 januari 2023 werd Tereos France verantwoordelijk gesteld voor de door het Vlaamse Gewest (ANB) en de VMM geleden schade, maar werden de vorderingen van het Vlaamse Gewest (ANB) en de VMM lastens Tereos France afgewezen, omdat er geen Franse vertaling van die vorderingen zou neergelegd zijn.

Namens het Vlaamse Gewest (ANB) en de VMM werd dan ook beroep ingediend tegen het burgerrechtelijk luik van het vonnis van de correctionele rechtbank te Rijsel van 12 januari 2023. De griffie bij het hof van beroep te Rijsel meldde dat de zaak vermoedelijk zal worden behandeld in het najaar van 2023 of het voorjaar van 2024.